

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Облік, аудит і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю
(назва магістерської програми)

на тему: **«Основні засоби: теоретико-методичні питання обліку
та контролю на прикладі ТОВ «МІАЛ»»**
(назва теми)

Виконавець:

студенка обліково-економічного факультету
Майлатова Тетяна Володимирівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Бойко Ольга Станіславівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Діяльність будь-якого підприємства неможливо уявити без використання основних засобів, навіть якщо воно не займається виробництвом готової продукції, а надає послуги. Сама їх назва говорить про їх значення для підприємства. Стан та вартість основних засобів цікавлять як керівництво, так і власників, майбутніх інвесторів, акціонерів, оскільки достовірна оцінка об'єктів основних засобів допоможе зробити висновок про фінансовий стан підприємства, від якого будуть залежати управлінські рішення. Відповідно, і бухгалтерський облік, і внутрішній контроль основних засобів на підприємстві повинен бути організований на високому рівні.

Вагомий внесок у розроблення теоретичних основ і методологічних підходів до розв'язання проблеми обліку й внутрішнього контролю основних засобів зробили провідні вітчизняні науковці, такі як Гавриловський О. С., Бутинець Ф. Ф., Домбровська Н. Р., Коваль Н. І., Кузіна Р. В., Яцунська О. С. та інші.

Проте висвітлені ними результати досліджень щодо обліку та внутрішнього контролю основних засобів є недостатніми, потребують удосконалення і уточнення. Саме тому питання обліку та контролю основних засобів є актуальними.

Мета дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження стану організації і методики бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві й визначення шляхів їх вдосконалення.

Завдання дослідження. Для досягнення визначеної мети необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити теоретичні основи обліку та внутрішнього контролю основних засобів;
- розглянути особливості обліку амортизації основних засобів;
- провести порівняльний аналіз вітчизняного та міжнародного стандартів з обліку основних засобів;
- розглянути особливості обліку та документального оформлення операцій з основними засобами на досліджуваному підприємстві;
- визначити основні проблемні моменти організації обліку основних засобів та запропонувати шляхи їх вирішення на досліджуваному підприємстві;
- дослідити стан внутрішнього контролю основних засобів досліджуваного підприємства та надати рекомендації щодо його вдосконалення;
- провести аналіз фінансової стійкості, аналіз показників рентабельності діяльності, аналіз динаміки отриманого прибутку досліджуваного підприємства, аналіз ефективності використання основних засобів;
- побудувати економіко-математичну модель ефективності використання основних засобів на досліджуваному підприємстві.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є процес організації обліку і внутрішнього контролю основних засобів на ТОВ «МІАЛ».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку і внутрішнього контролю основних засобів.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та спеціальні методи, серед яких: метод індукції та дедукції, аналізу та синтезу, метод порівняння, метод абстрагування; вертикальний та горизонтальний аналіз; прийом елімінування (а саме: спосіб абсолютних різниць); методичний апарат економіко-математичного моделювання, а саме: регресійний аналіз – для вивчення ефективності використання основних засобів на досліджуваному підприємстві. Обробка інформації здійснювалась з використанням табличного процесору *Excel*.

Інформаційна база дослідження. В якості теоретичної бази дипломної роботи були використані праці вітчизняних та закордонних авторів, а також ряд нормативних актів українського законодавства. Для практичної частини була підібрана первинна документація по основним засобам ТОВ «МІАЛ», фінансова та податкова звітність.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (66 найменувань) та 32-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 94 сторінки. Основний зміст викладено на 83 сторінках. Робота містить 17 таблиць, 6 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 2 статті:

– Майлатова Т. В. Економіко-математичне моделювання ефективності використання основних засобів на автотранспортному підприємстві // Збірник науково-практичних статей. Одеський національний економічний університет. Обліково-економічний факультет (кафедра економічного аналізу). Ч. 2. – Одеса, 2018. – 261 с.

– Майлатова Т. В. Порівняльний аналіз П(С)БО 7 «Основні засоби» та МСБО (IAS) 16 «Основні засоби» // Тези доповідей III Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Ч. 1. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – 301 с.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи обліку основних засобів**» розглянуто економічну сутність та оцінку основних засобів; особливості обліку амортизації основних засобів та проведено порівняльний аналіз П(С)БО 7 «Основні засоби» та МСБО (IAS) 16 «Основні засоби».

У другому розділі «**Методика та організація обліку основних засобів на ТОВ «МІАЛ»**» проаналізовано особливості обліку та документального оформлення операцій з основними засобами на ТОВ «МІАЛ»; проведено аналіз фінансової стійкості, аналіз показників рентабельності діяльності, аналіз динаміки отриманого прибутку ТОВ «МІАЛ»; визначено основні проблемні моменти організації обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві та запропоновано шляхи їх вирішення.

У третьому розділі «**Внутрішній контроль та аналіз основних засобів в теоретично-практичному аспекті**» розглянуто сутність на завдання

внутрішнього контролю основних засобів; досліджено стан внутрішнього контролю основних засобів ТОВ «МІАЛ» та надано рекомендації щодо його вдосконалення; проведено аналіз структури основних засобів, аналіз руху основних засобів, аналіз ефективності використання основних засобів, аналіз впливу факторів на зміну віддачі основних засобів, аналіз впливу факторів засобів праці на обсяг наданих послуг; побудовано економіко-математичну модель ефективності використання основних засобів на ТОВ «МІАЛ».

ВИСНОВКИ

Отже, бухгалтерський облік та внутрішній контроль основних засобів є однією з найважливіших ділянок роботи на підприємстві. Адже ж від правильної організації обліку та внутрішнього контролю основних засобів залежить достовірність фінансової звітності підприємства.

Підприємство, що досліджується – ТОВ «МІАЛ», основним видом економічної діяльності якого є діяльність вантажного автомобільного транспорту, в 2014-2016 роках має нормальну фінансову стійкість (0.1.1), незважаючи на те, що на підприємстві протягом досліджуваного періоду від'ємний власний капітал.

З метою підвищення фінансової стійкості ТОВ «МІАЛ» нами було рекомендовано:

- збільшити власні оборотні засоби шляхом довгострокового кредитування, нарощування питомої ваги мобільної складової активів, шляхом підвищення питомої ваги найбільш рентабельних послуг у структурі наданих послуг, за рахунок недопущення збитків та за рахунок чистого прибутку, а також підвищувати рівень незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування;

- підвищити: віддачу основних засобів, які входять до активної частини та відповідно підвищити питому вагу саме активної частини у структурі всіх основних засобів, які знаходяться у розпорядженні підприємства; продуктивність праці шляхом: дотримання технічних, технологічних, організаційних та соціальних умов; застосовувати методи стимулювання та мотивації; нарощувати величину власних обігових коштів за рахунок недопущення збитків та за рахунок чистого прибутку.

Ефективність діяльності ТОВ «МІАЛ» у 2016 році в порівнянні з 2015 роком значно зменшилась, що підтверджується негативною динамікою таких показників як: рентабельність витрат, рентабельність основної операційної діяльності та рентабельність продажу. Так в 2016 році порівняно з 2015 роком рентабельність витрат зменшилась на 12,57%, рентабельність основної операційної діяльності на 11,97% та рентабельність продажу на 9,93%. Тому з метою підвищення рентабельності діяльності ТОВ «МІАЛ» нами було рекомендовано: оптимізувати структуру постійних, умовно-постійних та змінних витрат шляхом: посилення контролю за цільовим використанням канцелярських засобів відповідними працівниками; оптимізації витрат на відрядження адміністративного персоналу з метою уникнення або запобігання непродуктивних витрат; перегляду договорів по постачанню паливно-мастильних матеріалів з метою економії витрат на дану

статтю; підвищити обсяг наданих послуг шляхом перегляду цінової політики, а саме довести ціни на послуги до середньогалузевих.

Один із головних показників результативності здійснення діяльності ТОВ «МІАЛ» – чистий прибуток, протягом досліджуваного періоду збільшився з 6 тис. грн аж до 190 тис. грн або на 3066,67%.

З метою подальшого підвищення прибутковості ТОВ «МІАЛ» рекомендовано:

- оптимізувати структуру основного капіталу за допомогою: зменшення питомої ваги пасивної частини основних засобів у структурі основного капіталу шляхом здачі в оренду, продажу або ліквідації невикористовуваних у діяльності основних засобів;

- оптимізувати структуру оборотного капіталу за допомогою: проведення інвентаризації з метою уцінки або списання зіпсованих і неліквідних товарно-матеріальних цінностей; посилення контролю за своєчасністю сплати дебіторської заборгованості контрагентами підприємства та вживання заходів щодо прискорення її погашення (застосування знижок при достроковій оплаті, наприклад: впровадити розрахункову систему «2/10 чистих 30». Це значить надання знижки 2% за кожні 10 днів дострокового розрахунку за відвантажену продукцію протягом місяця); збільшення об'ємів найбільш ліквідних активів, тобто грошових коштів та їх еквівалентів шляхом факторингу та рефінансування дебіторської заборгованості, що дозволить підвищити рівень платоспроможності та ліквідності; контролю за оптимальним залишком грошових коштів на поточному рахунку з метою запобігання виникнення інфляції внаслідок їх нестачі або акумулюванню на ньому значних грошових коштів; оптимізувати структуру позикового капіталу шляхом підвищення ефекту фінансового левериджу;

- оптимізувати структуру власного капіталу за рахунок щорічних відрахувань не менше 5% від отриманого прибутку за звітний період до резервного капіталу на випадок виникнення непередбачуваних обставин та за рахунок нарощування нерозподіленого прибутку.

Провівши оцінку системи бухгалтерського обліку ТОВ «МІАЛ», нами були виявлені недоліки в організації бухгалтерського обліку основних засобів:

- облікова політика не переглядається щороку, деякі її положення не відповідають чинному законодавству;

- існує невідповідність бухгалтерського обліку амортизації основних засобів та положень облікової політики, що стосуються визначення ліквідаційної вартості та строків корисного використання основних засобів;

- не проводиться ні переоцінка основних засобів, ні тестування на знецінення, що ставить під сумнів достовірність показників бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що стосуються основних засобів.

З метою усунення даних недоліків рекомендуємо ТОВ «МІАЛ»:

- внести зміни в облікову політику щодо визначення вартісного критерію визнання матеріального активу основним засобом; ліквідаційної вартості та строків корисного використання основних засобів;

- проводити переоцінку основних засобів та внести наступний пункт в облікову політику: «переоцінку основних засобів проводити, якщо їх залишкова

вартість значно (більш, ніж на 10%) відрізняється від справедливої вартості на дату балансу»;

- на дату річного балансу проводити тестування на знецінення основних засобів з подальшим відображенням в бухгалтерському обліку його результатів.

Провівши оцінку внутрішнього контролю ТОВ «МІАЛ» можна зробити висновок, що на підприємстві є система внутрішнього контролю, однак вона не розвинена. Так на ТОВ «МІАЛ» немає відділу з внутрішнього контролю чи посадової особи, яка б займалася внутрішнім контролем. Контроль здійснюється керівниками підрозділів, а також директором, комерційним директором; контроль за виконанням облікової політики здійснюють фінансовий директор та головний бухгалтер. З метою вдосконалення внутрішнього контролю за здійсненням ефективної діяльності підприємства, для здійснення аналізу й оцінки достовірності, повноти та правильності організації бухгалтерського обліку на підприємстві, забезпеченням збереження активів, пропонуємо ТОВ «МІАЛ» ввести в штат посаду внутрішнього контролера.

Також нами було виявлено наступні недоліки в системі внутрішнього контролю:

- не контролюється заповнення всіх реквізитів первинних документів по надходженню основних засобів та вибуттю, а саме – відсутні документи, які характеризують технічний стан основних засобів;

- якщо матеріально-відповідальна особа, яка відповідає за збереження основних засобів, йде у відпустку, то з іншим працівником на цей час договір про повну матеріальну відповідальність не укладається та не проводять інвентаризацію;

- на ТОВ «МІАЛ» є автомобіль, який за технічними характеристиками не придатний до використання в господарській діяльності підприємства та не підлягає ремонту, однак він знаходиться на балансі підприємства та нього нараховують амортизацію, як і на автомобілі, що перевозять вантажі;

- ТОВ «МІАЛ» не встановило оновлення програми «М.е.doc» через це воно не змогло вчасно подати до ДФС України податкову звітність, а така несвоєчасна подача податкової звітності призвела до накладання на підприємство штрафу.

З метою усунення даних недоліків рекомендуємо ТОВ «МІАЛ»:

- заповнювати всі реквізити первинних документів по надходженню основних засобів та вибуттю, а саме звернути увагу на наявність даних про технічний стан основних засобів;

- у випадках, коли матеріально-відповідальна особа йде у відпустку, з іншим працівником, на якого будуть покладені її обов'язки укладати на час відпустки договір про повну матеріальну відповідальність, проводити інвентаризацію основних засобів та оформлювати розписки про їх передачу;

- списати неліквідний автомобіль та оприбуткувати запасні частини, які ще можна використати та металобрухт;

- приділяти особливу увагу своєчасному оновленню таких програм як «1С:Підприємство 7.7» та «М.е.doc».

У структурі основних засобів найбільшу питому вагу займають транспортні засоби (активна частина основних засобів), так на кінець 2016 року вона склала 92,36%, що обумовлено видом діяльності ТОВ «МІАЛ».

В 2016 році коефіцієнт зносу склав 96%, при цьому придатність основних засобів дорівнює лише 4%, що свідчить про дуже низьку ступінь придатності основних засобів на підприємстві. Підприємству рекомендовано слідкувати за тим, щоб темпи росту коефіцієнта оновлення випереджали темпи росту коефіцієнту вибуття, збільшувати приріст основних засобів, в тому числі за рахунок їх активної частини, тобто транспортних засобів; задля недопущення «старіння» основних засобів варто вчасно робити ремонти, модернізацію.

Віддача основних засобів зменшилась з 5,16 грн в 2015 році до 4,46 грн в 2016 році, або на 70 копійок. Дана негативна тенденція була обумовлена зменшенням питомої ваги активної частини основних засобів та віддачі активної частини основних засобів. Обсяг наданих послуг на ТОВ «МІАЛ» в 2016 році порівняно з 2015 роком зменшився на 4046 тис. грн, або на 13,29%. Зменшення питомої ваги активної частини основних засобів з 92,38% у 2015 році до 92,34% у 2016 році обумовило зменшення обсягу наданих послуг на 13 тис. грн. Внаслідок зменшення віддачі активної частини основних засобів з 5,59 грн у 2015 році до 4,83 грн у 2016 році обсяг наданих послуг зменшився на 4108 тис. грн.

Нами виявлено два резерви підвищення ефективності використання основних засобів та збільшення обсягу наданих послуг:

- доведення до рівня попереднього року питомої ваги активної частини основних засобів (при цьому значення коефіцієнту оновлення активної частини основних засобів повинне випереджати значення коефіцієнту їх вибуття);
- підвищення віддачі активної частини основних засобів.

З метою підвищення віддачі основних засобів ТОВ «МІАЛ» рекомендовано оптимізувати структуру основного капіталу за допомогою:

- зменшення питомої ваги пасивної частини основних засобів у структурі основного капіталу шляхом здачі в оренду, продажу або ліквідації невикористовуваних у діяльності основних засобів;
- підвищення питомої ваги активної частини основних засобів шляхом модернізації, ремонту, фінансового та оперативного лізингу.

Нами були проаналізовані дані ТОВ «МІАЛ» й побудована регресійна модель впливу чинників на рентабельність основних засобів. Побудована модель рентабельності основних засобів є адекватною емпіричним даним, а фактори, які включені у модель, значимі. З метою підвищення рентабельності основних засобів досліджуваному підприємству необхідно не допускати необґрунтованого збільшення дебіторської заборгованості, не допускати, щоб темпи росту дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги перевищували темпи росту чистого доходу від реалізації послуг, а також слідкувати за якісним станом основних засобів.

АНОТАЦІЯ

Майлатова Т. В., «Основні засоби: теоретико-методичні питання обліку та контролю на прикладі ТОВ «МІАЛ»»,
 (прізвище та ініціали студента) (назва кваліфікаційної роботи)

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «071 облік і оподаткування» за магістерською програмою «Облік, аудит і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю», Одеський національний економічний університет
 м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процеси обліку та внутрішнього контролю основних засобів на ТОВ «МІАЛ».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку та внутрішнього контролю основних засобів, методика та організація обліку і внутрішнього контролю на ТОВ «МІАЛ».

Проаналізовано проблемні моменти в обліку та внутрішньому контролі основних засобів на ТОВ «МІАЛ», проведено аналіз фінансово-економічного стану досліджуваного підприємства, аналіз рентабельності діяльності, аналіз отриманого прибутку та аналіз використання основних засобів, побудовано економіко-математичну модель ефективності використання основних засобів на ТОВ «МІАЛ».

Запропоновано внести зміни в облікову політику ТОВ «МІАЛ»; проводити переоцінку та тестування на знецінення основних засобів; ввести в штат посаду внутрішнього контролера.

Ключові слова: основні засоби, облік, внутрішній контроль, аналіз, економіко-математичне моделювання.

ANNOTATION

Mailatova T. V., «Fixed assets: theoretical and methodological issues of accounting and control based on LLC «MIAL»»,
 (students surname and initials) (work title)

thesis for Master degree in specialty «071 accounting and taxation» under the program «Accounting, audit and taxation in the management of business activity», Odessa National Economic University
 Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study is the processes of accounting and internal control of fixed assets at LLC «MIAL».

Diploma thesis deals with theoretical aspects of accounting and internal control of fixed assets, methodology and organization of accounting and internal control at LLC «MIAL».

Problems in accounting and internal control of fixed assets at LLC «MIAL» were analyzed, the analysis of the financial and economic state of the investigated enterprise was carried out, profitability analysis was done, analysis of profit and the usage of fixed assets were carried out, and the economic-mathematical model of the fixed assets' efficient usage at LLC «MIAL» was made.

It was proposed to make changes in accounting policies of LLC «MIAL», to carry out revaluation and testing for depreciation of fixed assets, and to add the position of internal controller at the enterprise.

Keywords: fixed assets, accounting, internal control, analysis, economic-mathematical modeling.